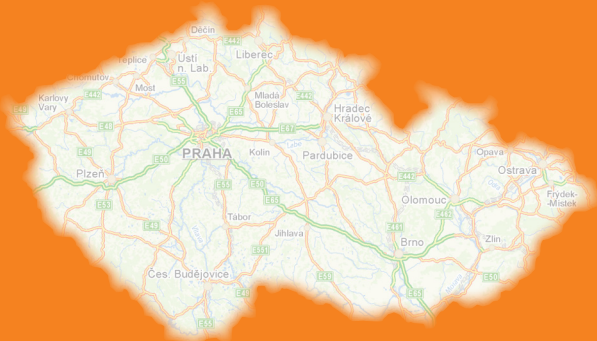

NÁRODNÍ INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ STŘEDISKO
PRO KULTURU

KULTURA ČESKÉ REPUBLIKY V ČÍSLECH

VYBRANÉ ÚDAJE ZE STATISTICKÝCH ŠETŘENÍ

PRAHA 2013

nipos

WWW.NIPOS-MK.CZ

ÚVOD

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS) je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury a z jeho pověření zabezpečuje státní statistickou službu za oblast kultury.

Statistika kultury se zabývá zjišťováním údajů o činnosti kulturních subjektů zřizovaných orgány státní správy, kraji, obcemi a městy, občanskými sdruženími, obecně prospěšnými společnostmi, církví, podnikatelskými subjekty aj. na základě zákona č. 89/1995 Sb. o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

V předkládané brožuře jsou zveřejněny vybrané údaje za následující obory: divadlo, galerie, muzea a památníky, hvězdárny, planetária a astronomické pozorovatelný, veřejné knihovny, památkové objekty zpřístupněné za vstupné, neperiodické publikace a periodický tisk a vydavatelé.

Data uvedená za rok 2012 mají informativní charakter, neboť některé zpravodajské jednotky ještě neposkytly vyplněný statistický výkaz. Údaje ekonomické povahy jsou k dispozici pouze za subjekty veřejného sektoru, kulturní subjekty v soukromém sektoru je většinou neposkytují anebo nedávají souhlas k jejich zveřejnění. Při sestavování Topů byla respektována ochrana individuálních údajů.

V druhé části brožury je zařazen oddíl „Vývoj vybraných ukazatelů v oblasti kultury v letech 1980-2012“. Do oddílu jsou navíc zařazeny informace o rozhlasovém a televizním vysílání.

KULTURA V ROCE 2012 VYBRANÉ ÚDAJE

	Divadla	Památky	Galerie	Muzea a památníky	Hvězdárny	Knihovny veřejné	Neperiodické publikace knihy, počet titulů	Periodický tisk noviny a časopisy
Počet šetřených subjektů	144	287	39	418	48	5 401	17 247	5 028
Počet stálých zaměstnanců (přepočtený stav)	6 762	1 767	1 048	4 599	133	5 072	-	-
Počet počítačů připojených na internet	-	1 069	-	-	353	10 812	-	-
z toho přístupných veřejnosti	-	43	7	306	71	10 812	-	-
Vybrané vstupné	938 245 000	878 381 100	59 369 000	390 285 000	-	-	-	-

Divadla

	2010	2011	2012
Počet divadel	151	153	144
Počet stálých scén v provozu	160	169	159
Kapacita divadel (počet sedadel)	36 648	37 255	36 037
Počet divadelních souborů	157	159	152
Počet tit. v divadelním repertoáru	2 701	2 639	2 723
Počet premiér	685	696	634
Počet představení	26 883	27 959	26 511
Počet návštěvníků	5 805 148	5 794 297	5 549 652
Vybrané vstupné včetně některých soukromých divadel	943 650 300	980 485 000	938 245 000

TOP Divadla podle počtu diváků

NÁRODNÍ DIVADLO, PRAHA

NÁRODNÍ DIVADLO BRNO

MĚSTSKÉ DIVADLO BRNO

DIVADLO J. K. TYLA, PLZEŇ

MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ, PRAHA

NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ, OSTRAVA

DIVADLO KALICH - HAMLET PRODUCTION, PRAHA

AGENTURA HARLEKÝN, PRAHA

JIHOČESKÉ DIVADLO, ČESKÉ BUDĚJOVICE

HUDEBNÍ DIVADLO KARLÍN, PRAHA

DIVADLO NA VINOHRADECH, PRAHA

VÝCHODOČESKÉ DIVADLO PARDUBICE

MĚSTSKÉ DIVADLO V MOSTĚ

TĚŠÍNSKÉ DIVADLO ČESKÝ TĚŠÍN

DOCELA VELKÉ DIVADLO, LITVÍNŮV

Památky zpřístupněné za vstupné (hrady, zámky a další objekty)

	2010	2011	2012
Počet památkových objektů	284	295	287
Počet návštěvníků	11 324 837	12 032 499	10 253 320
Počet zaměstnanců	1 899	1 945	1 767
Počet kulturních akcí	13 864	13 261	13 348
Vybrané vstupné	780 028 964	950 345 800	878 381 100

TOP Památky podle počtu návštěvníků

PRAŽSKÝ HRAD

PRŮHONICKÝ PARK A ZÁMEK

STÁTNÍ HRAD A ZÁMEK ČESKÝ KRUMLOV

STÁTNÍ ZÁMEK LEDNICE A JANŮV HRAD

KATEDRÁLA SV. PETRA A PAVLA, BRNO

STÁTNÍ ZÁMEK HLUBOKÁ NAD VLTAVOU

STÁTNÍ HRAD KARLŠTEJN

ZÁMEK DĚTENICE

SLEZSKOOSTRAVSKÝ HRAD, OSTRAVA

STÁTNÍ ZÁMEK KONOPIŠTĚ

STÁTNÍ ZÁMEK SYCHROV

STÁTNÍ HRAD KŘIVOKLÁT

ZÁMEK LOUČEŇ

STÁTNÍ HRAD TROSKY

HRAD ČESKÝ ŠTERNBERK

Galerie (muzea výtvarných umění)

	2010	2011	2012
Počet galerií	46	47	39
Počet poboček	44	44	39
Počet expozic	110	106	87
Počet uspořádaných výstav	560	623	556
Počet návštěvníků expozic a výstav	1 646 276	1 654 983	1 574 869
Vybrané vstupné	51 589 000	51 960 600	59 369 000

TOP Galerie podle počtu návštěvníků

NÁRODNÍ GALERIE V PRAZE

MUZEUM UMĚNÍ OLMOUC

GALERIE HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

UMĚLECKOPRŮMYSLOVÉ MUZEUM V PRAZE

GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V OSTRAVĚ

GALERIE STŘEDOČESKÉHO KRAJE, KUTNÁ HORA

MORAVSKÁ GALERIE V BRNĚ

GALERIE PRAVĚK OČIMA ZDEŇKA BURIANA, ZOO DVŮR KRÁLOVÉ

DŮM UMĚNÍ MĚSTA BRNA

ZÁPADOČESKÁ GALERIE V PLZNI

GALERIE MODERNÍHO UMĚNÍ V HRADCI KRÁLOVÉ

VÝCHODOČESKÁ GALERIE V PARDUBICÍCH

GALERIE UMĚNÍ KARLOVY VARY

GALERIE KLATOVY/KLENOVÁ

GALERIE MODERNÍHO UMĚNÍ V ROUDNICI NAD LABEM

Muzea a památníky

	2010	2011	2012
Počet muzeí a památníků	412	425	418
Počet poboček	277	287	275
Počet expozic	1 718	1 762	1 876
Počet uspořádaných výstav	3 287	3 351	3 336
Počet návštěvníků expozic a výstav	7 661 501	8 363 351	7 806 042
Vybrané vstupné	358 371 000	401 922 100	390 285 000

TOP Muzea a památníky podle počtu návštěvníků

ŽIDOVSKÉ MUZEUM V PRAZE

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV, PRAHA

VALAŠSKÉ MUZEUM V PŘÍRODĚ, ROŽNOV POD RADHOŠTĚM

PAMÁTNÍK TEREZÍN

NÁRODNÍ MUZEUM, PRAHA

NÁRODNÍ TECHNICKÉ MUZEUM, PRAHA

NÁRODNÍ ZEMĚDĚLSKÉ MUZEUM, PRAHA

MUZEUM REGIONU VALAŠSKO, VSETÍN

MUZEUM MĚSTA BRNA

HORNICKÉ MUZEUM PŘÍBRAM

ČESKÉ MUZEUM STŘÍBRA, KUTNÁ HORA

MORAVSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM BRNO

VLASTIVĚDNÉ MUZEUM V OLMOUCI

HUSITSKÉ MUZEUM V TÁBOŘE

REGIONÁLNÍ MUZEUM V KOPŘIVNICI

Hvězdárny, planetária a astronomické pozorovatelný

	2010	2011	2012
Počet hvězdáren	46	48	48
Počet návštěvníků	529 248	514 580	567 187
Počet jednorázových vzdělávacích akcí	13 100	12 954	14 076
Počet návštěvníků jednorázových vzdělávacích akcí	507 533	492 073	543 065
Počet zájmových kroužků	73	68	83
Počet členů zájmových kroužků	787	657	690
Počet počítačů připojených na internet	290	292	353
z toho přístupných veřejnosti	53	72	71

TOP Hvězdárny, planetária a astronomické pozorovatelný podle počtu návštěvníků

HVĚZDÁRNA A PLANETÁRIUM MIKOLÁŠE KOPERNÍKA, BRNO

HVĚZDÁRNA A PLANETÁRIUM V HRADCI KRÁLOVÉ

HVĚZDÁRNA A RADIOKLUB LÁZEŇSKÉHO MĚSTA KARLOVY VARY

HVĚZDÁRNA A PLANETÁRIUM ČESKÉ BUDĚJOVICE S Pobočkou NA KLETI

HVĚZDÁRNA A PLANETÁRIUM JOHANNA PALISY - VŠB - TECHNICKÁ

UNIVERZITA OSTRAVA

HVĚZDÁRNA A PLANETÁRIUM PLZEŇ

LIDOVÁ HVĚZDÁRNA PROSTĚJOV

HVĚZDÁRNA VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ

SEVEROČESKÁ HVĚZDÁRNA A PLANETÁRIUM V TEPLICÍCH

HVĚZDÁRNA VSETÍN

HVĚZDÁRNA V ROKYCANECH

HVĚZDÁRNA V ÚPICI

VLAŠIMSKÁ ASTRONOMICKÁ SPOLEČNOST - HVĚZDÁRNA VLAŠIM

HVĚZDÁRNA VESELÍ NAD MORAVOU

MĚSTSKÁ HVĚZDÁRNA VE SLANÉM

Knihovny veřejné

	2010	2011	2012
Počet knihoven	5 415	5 408	5 401
z toho			
zřizovaných MK	2	2	2
zřizovaných kraji	13	13	13
knihovny s neprofes. prac.	4 624	4 613	4 780
Počet knihovních jednotek	63 579 866	63 957 785	64 333 193
Počet registrovaných čtenářů	1 430 929	1 461 870	1 449 560
Počet výpůjček	66 772 682	67 219 992	66 258 812
Prostředky na nákup knihovního fondu v Kč	293 376 477	309 673 371	305 818 366
Počet studijních míst	46 581	47 733	48 846
Počet PC pro uživatele	11 513	11 735	11 749
z toho napojených na Internet	10 395	10 669	10 812
Počet zaměstnanců v profes. knihovnách	5 127	5 030	5 387

TOP Knihovny základní s neprofesionálními pracovníky podle počtu výpůjček

MÍSTNÍ KNIHOVNA BATELOV
MÍSTNÍ KNIHOVNA VE VIDČI
MÍSTNÍ LIDOVÁ KNIHOVNA V KOSTOMLATECH POD MILEŠOVKOU
MÍSTNÍ KNIHOVNA STRANČICE
MÍSTNÍ KNIHOVNA VE VALAŠSKÉ BYSTRICI
OBCNÍ KNIHOVNA DUBLOVICE
MÍSTNÍ KNIHOVNA ŘIČANY
OBCNÍ KNIHOVNA KUNŽAK
OBCNÍ KNIHOVNA STĚŽERY
MÍSTNÍ KNIHOVNA BLUDOV
MÍSTNÍ KNIHOVNA KNĚŽPOLE
MÍSTNÍ KNIHOVNA DOLNÍ KRUPÁ
STŘEDISKO HUSTOPEČE NAD BEČVOU

Neperiodické publikace knihy

	2 010	2 011	2 012
Počet vydaných titulů celkem	17 054	18 985	17 247
z toho			
školních učebnic	401	500	556
dětských knih	1 336	1 569	1 698
vysokoškolských skript a VŠ učebnic	1 135	1 096	966
Podle jazyka vydání			
česky	14 763	16 254	14 964
anglicky	627	779	753
německy	66	93	72
slovensky	194	272	252

TOP Knihy vydané podle tématiky

LITERÁRNÍ TEXTY

ŠKOLSTVÍ, PEDAGOGIKA, VOLNÝ ČAS

HISTORIE, BIOGRAFIE

STROJÍRENSTVÍ, TECHNOLOGIE, STAVEBNICTVÍ, OBCHOD A ŘEMESLA

POLITIKA, EKONOMIE

PRÁVO, VEŘEJNÁ SPRÁVA, SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE,

POJIŠŤOVNICTVÍ

LÉKAŘSKÉ VĚDY, ZDRAVOTNICTVÍ

PŘÍRODNÍ VĚDY

SOCHAŘSTVÍ, VÝTVARNÉ UMĚNÍ, GRAFIKA, FOTOGRAFIE

NÁBOŽENSTVÍ, TEOLOGIE

ZEMĚDĚLSTVÍ, LESNICTVÍ, CHOV DOBYTKA, LOV ZVĚŘE A RYBOLOV

FILOLOGIE, JAZYKY, JAZYKOVĚDA

FILOZOFIE, PSYCHOLOGIE

MATEMATIKA

VŠEOBECNOSTI

Periodický tisk noviny a časopisy

	2010	2011	2012
Počet titulů novin	1 662	1 522	1 381
z toho deníků (vydávané alespoň 4x týdně)	122	125	110
ostatních novin	1 554	1 397	1 271
vydávaných 2 - 3x týdně	5	7	7
1x týdně	90	117	117
méně často	1 445	1 273	1 147
Počet titulů časopisů	3 603	3 576	3 647
z toho pro širokou veřejnost	1 967	1 953	1 962
pro specifické skupiny čtenářů	1 636	1 623	1 685
Podle jazyka vydání			
česky	3 437	3 395	3 455
anglicky	96	102	110

TOP Časopisy podle tematických skupin

ODBORNÉ REVUE (TECHNICKÉ PRO VĚDU A VÝZKUM APOD.)

PRO ŽENY, MUŽE A RODINU

POLITICKÉ, FILOZOFICKÉ, NÁBOŽENSKÉ A KULTURNÍ

CESTOVNÍ RUCH, VOLNÝ ČAS A SPORT

PODNIKOVÉ ČASOPISY

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

ČASOPISY ODBORŮ, POLITICKÝCH STRAN, SDRUŽENÍ ATD.

POPULÁRNĚ VĚDECKÉ A TECHNICKÉ

ILUSTROVANÉ, INFORMAČNÍ A REPORTÁŽNÍ

POPULÁRNĚ HISTORICKÉ A ZEMĚPISNÉ

ČASOPISY DOBROČINNÝCH ORGANIZACÍ

ROZHLASOVÉ, TELEVIZNÍ A FILMOVÉ

BULLETINY FARNOSTÍ

Vydavatelé

	2010	2011	2012
Počet vydavatelů*	926	894	790
Počet vydaných titulů knih	12 193	13 440	11 870
Náklad	34 754 014	32 518 001	30 666 600
Počet vydaných titulů periodik	2 005	1 754	1 187
Náklad v mil.	1 059	886	974
Počet vydaných audiovideo dokumentů	2 239	2 233	2 091
Náklad	7 556 425	3 978 383	2 015 445
Počet vydaných elektronických dokumentů	3 304	9 544	8 508
Náklad	147 644	170 517	45 539
Počet vydaných audioknih		81	103
Náklad		132 430	83 383
Počet vydaných e-knih		1 655	2 411
Počet stažení		43 938	104 044

* Vydavatelé s hlavní činností

**VÝVOJ VYBRANÝCH UKAZATELŮ V OBLASTI KULTURY
V LETECH 1980-2012**

DIVADLA

Ukazatel	Rok										Index		
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2011	2012	1990/1980	2012/1990	2012/2011		
	Počet divadel (bez stagion)	44	43	47	89	118	121	153	144	2,1	3,1	0,9	
Počet stálých scén	61	61	75	96	121	143	169	159	1,6	2,1	0,9		
Počet sedadel stálých scén	27 970	27 249	29 063	30 015	30 223	34 863	37 622	36 037	1,1	1,2	1,0		
Počet sedadel na 1 tis. obyv.	2,71	2,64	2,80	2,91	2,94	3,41	3,58	3,43	1,0	1,2	1,0		
Počet návštěvníků v tis.	6 863	6 794	5 834	5 247	4 589	4 976	5 794	5 550	0,8	1,0	1,0		
Počet návštěvníků na 1 tis. obyv.	665	657	563	508	418	486	552	528	0,8	0,9	1,0		
Počet návštěvníků na 1 sedadlo	245	249	201	175	152	143	154	154	0,7	0,8	1,0		
Počet představení v ČR	x	x	x	18 527	21 997	24 563	27 929	26 511	x	x	0,9		

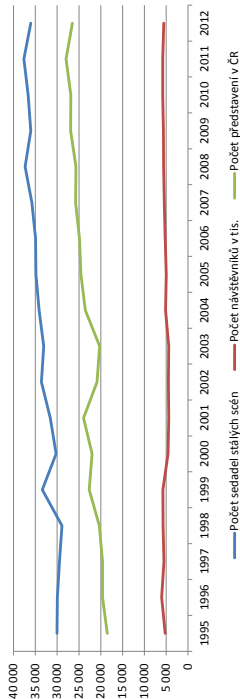
x nesledováno

Zdroj: NIPOS

Za posledních pět let (2008-2012) se počet sledovaných divadel zvýšil o více než 10 %. Souvisí to především s větší úspěšností ve sběru dat. Jinak údaje vypovídají spíše o stabilitě divadelní sítě, která je rovnoměrně rozdělena na síť veřejných divadel, neziskovou sféru a konečně podnikatelský sektor, který už obhospodařuje cca ¼ všech diváků, tzn. kolem 1,5 mil. návštěvníků divadel.

Pomalu se zvyšuje počet stálých scén či sálů určených k provozování divadla, včetně divácké kapacity těchto scén.

Ve statisticky sledovaném období po roce 1990 se počet divadel zvýšil trojnásobně, především uvolněním režimem provozování, kdy zcela novým

fenomémem se stala síť neziskových divadel, provozovaných nejdříve občanskými sdruženími a posléze i jako obecně prospěšné společnosti a konečně i fungující segment soukromých divadel, provozovaných jako podnikatelské subjekty nejvíce jako s.r.o. či přímo fyzickými osobami.

Po celou dobu jsou statisticky neúplně podchycena zvláště divadla neziskové sféry, i když po roce 2010 došlo k podchycení další množiny těchto subjektů. Přesto dle kvalifikovaných odhadů, např. podle přihlášek do grantových či dotačních programů (na všech úrovních veřejné zprávy) lze oprávněně předpokládat, že minimálně jedna třetina těchto aktivit není statisticky dokumentována.

Pomineme-li návštěvníckou krizi 90. let, lze konstatovat, že zvláště v poslední dekádě – i přes globální krizi po roce 2008 – postupně počet návštěvníků českých divadel roste. Roste i počet premiér a počet představení. Jen dle indexu lze usuzovat, že klesl počet návštěvníků na 1 představení (za celé sledované období), ale to je především způsobeno menší kapacitou sálů, v nichž realizuje své divadelní projekty především nezisková sféra. Jinak stran návštěvnosti (ale i soběstačnosti) sítě veřejných divadel patříme se svými cca 80 % návštěvnosti (cca 30 % soběstačnosti) k evropskému nadstandardu. V této souvislosti je ale nutné zdůraznit, že během posledních let klesá výrazně počet našich představení v zahraničí.

Bohumil Nekolný

MUZEA, GALERIE, PAMÁTNÍKY

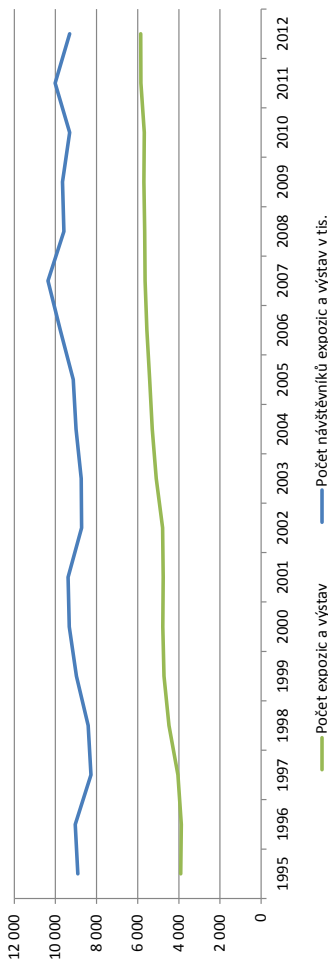
Ukazatel	Rok										Index		
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2011	2012	1990/1980	2012/1990	2012/2011		
Počet muzeí, galerií, památníků	239	217	200	333	440	457	490	483	0,8	2,4	1,0		
Počet expozic a výstav	4 389	4 082	3 293	3 932	4 777	5 420	5 842	5 855	0,8	1,8	1,0		
O t h	925	927	696	964	1 492	1 691	1 868	1 963	0,8	2,8	1,1		
	3 464	3 255	2 597	2 948	3 285	3 729	3 974	3 892	0,7	1,5	1,0		
Počet návštěvníků expozic a výstav (v tis.)	15 725	13 336	10 899	8 915	9 323	9 132	10 018	9 381	0,7	0,9	0,9		
Počet návštěvníků na 1 tis. obyv.	1 523	1 290	1 052	863	908	892	955	893	0,7	0,8	0,9		

Zdroj: NIPOS

V retrospektivě uplynulých více jak tří desetiletí (1980 až 2012) se svět muzeí, galerií a památníků zásadně proměnil. Po revoluci v r. 1989 zanikla muzea propagující komunistický režim. Na druhé straně se začala osamostatňovat některá městská muzea, která byla v 70. a 80. letech 20. stol. sloučena s muzei okresními nebo krajskými, případně se obnovila některá dříve zaniklá městská muzea. Zatímco v r. 1990 registrujeme v ČR 200 muzeí, za pět let jich bylo o polovinu víc (333). Potom ovšem začala také vznikat soukromá muzea (hlavně galerie) i drobná muzea občanských sdružení. Do konce 20. stol. se tak počet muzeí rozrostl o další stovku (436 v r. 1999). To byl, zdá se, největší boom zakládání muzeí v novodobé historii ČR. V prvním desetiletí 21. stol. přibýlo dalších asi 50 muzeí, ale některá také začala zanikat. Posledních pět let se ukazuje, že růst počtu muzeí se zastavil (kolem 490). Proměnila se ovšem také razantně struktura těchto institucí co do právních forem, struktury zřizovatelů a také struktura jejich zaměření. Ta je daleko rozmanitější.

S růstem počtu muzeí rostl počet stálých expozic. Na začátku 90. let sice prudce poklesl, ale po polovině 90. let začal stoupat na dnešních bezmála 2000 expozic. To se týká i pořádání příležitostných výstav. Tento trend ale neodpovídá vývoji návštěvnosti muzeí. Návštěvnost po revoluci 1989 logicky prudce poklesla z 15 mil. osob v r. 1980 na 7,8 mil. v r. 1994, protože přestala působit organizovaná návštěvnost na politicky agitační výstavy, ale potom zase začala poněkud vzrůstat. Od r. 2000 se pohybuje až dosud mezi 9 až 10 mil. návštěvníky ročně, přirozeně s občasnými výkyvy. V každém případě však růst počtu uspořádaných výstav a vytvoření nových expozic nemá vliv na vyšší návštěvnost. Je zřejmé, že návštěvníci jdou za kvalitou.

František Šebek

PAMÁTKY ZPŘÍSTUPNĚNÉ ZA VSTUPNÉ

Ukazatel	Rok										Index		
	1980	1985	1989	1995	2000	2005	2011	2012	1989/1980	2012/1989	2012/2011		
Počet hradů, zámků a ostatních památek za vstupné	138	147	126	185	197	269	295	287	0,9	2,3	1,0		
Počet návštěvníků (tis.)	7 014	7 044	8 874	8 693	9 090	11 797	12 032	10 253	1,3	1,2	0,9		
Počet návštěvníků na 1 tis.obyv.	679	681	856	842	885	1 153	1 146	976	1,3	1,1	0,9		

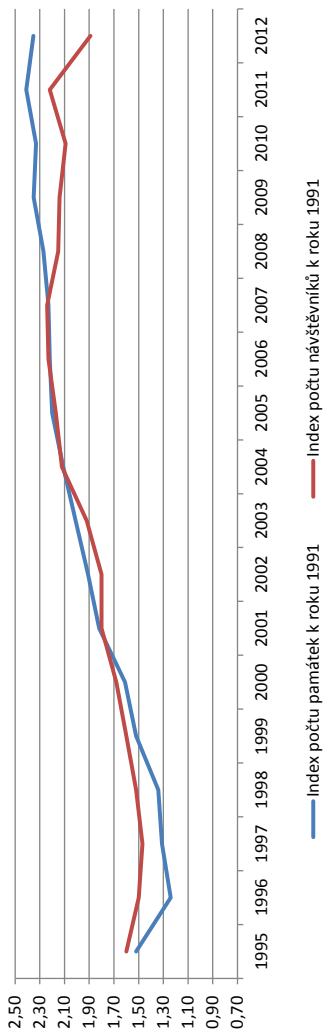
Zdroj: NIPOS

Ve sledovaném období let 1980 – 2012 počet hradů, zámků a ostatních památek zpřístupněných za vstupné postupně vzrůstal. Jeho nárůst se – v souvislosti s nápravou vlastnických vztahů v této oblasti a s rozvojem tržní ekonomiky – datuje od devadesátých let.

Pomaleji se zvyšoval počet návštěvníků těchto památek. V návštěvnosti lze sledovat výkyvy spojené s ekonomickou situací. Při porovnání návštěvnosti na 1 objekt je patrný pozvolný pokles návštěvníků. Souvisí to nejen s atraktivností jednotlivých objektů, ale i s možnostmi zajištění dalších doprovodných kulturních akcí a také s turistickým ruchem (včetně zahraničních návštěvníků). Pokud je objekt v nabídce cestovních kanceláří a poskytuje zajímavé hudební, divadelní, příp. jiné doprovodné akce, má vyšší návštěvnost než objekt, který se v nabídkách cestovních kanceláří nevyskytuje nebo kde se nic neděje.

Nejvyšší počet návštěvníků byl zaznamenán v r. 2007 a od té doby s malými výkyvy kolísá.

Dynamika vývoje počtu památek a jejich návštěvníků

KNIHOVNY

Ukazatel	Rok										Index		
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2011	2012	1990/1980	2012/1990	2012/2011		
Počet knihoven	7 326	6 848	5 838	6 179	6 019	5 920	5 408	5 401	0,8	0,9	1,0		
Počet registrovaných čtenářů (tis.)	1 823	2 053	1 880	1 438	1 523	1 538	1 462	1 450	1,0	0,8	1,0		
Počet registrovaných čtenářů na 1 tis. obyv.	176,5	198,6	181,4	139,2	148,3	150,3	139,3	137,5	1,0	0,8	1,0		
Počet výpůjček (tis.)	54 636	68 230	63 974	57 413	70 401	71 974	67 220	66 259	1,2	1,0	1,0		
Počet výpůjček na 1 tis. obyv.	5 291	6 601	6 173	5 557	6 853	7 033	6 405	6 305	1,2	1,0	1,0		
Počet výpůjček na 1 čtenáře	30,0	33,2	34,0	39,9	46,2	46,8	46,7	45,7	1,1	1,3	1,0		
Počet návštěvníků knihovny (tis.)	x	17 316	15 217	14 364	18 188	20 502	24 025	24 298	x	1,6	1,0		
Počet návštěvníků knihovny na 1 tis.obyv.	x	1 675	1 468	1 390	1 771	2 003	2 289	2 312	x	1,6	1,0		
Počet PC pro návštěvníky	x	x	x	x	1 977	7 183	11 735	11 749	x	x	1,0		
PC napojených na Internet	x	x	x	x	1 111	5 894	10 669	10 812	x	x	1,0		
Počet návštěvníků využívajících Internet (tis.)	x	x	x	x	x	1 752	2 890	2 943	x	x	1,0		

Zdroj: NIPOS

Ve sledovaném období postupně klesal počet veřejných knihoven. Důvodem bylo rušení dlouhodobě uzavřených knihoven obcí a dále reorganizace knihoven spočívající v jejich slučování. Vliv měla transformace veřejné správy spojená se změnou systému financování a fungování tehdejších územních knihovnických celků. Od r. 2010 se počet knihoven stabilizoval.

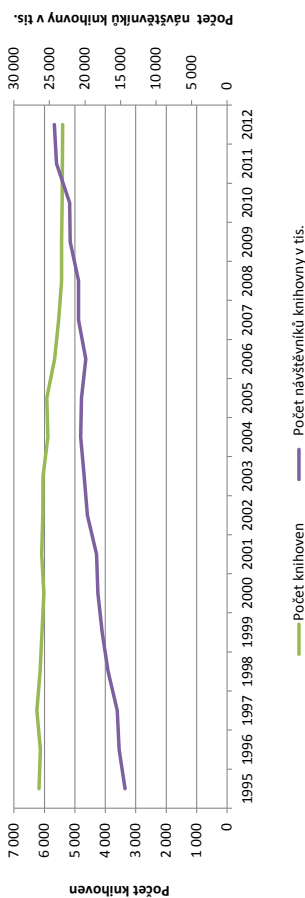
Významnými proměnami prošly i služby veřejných knihoven. V současné době lze hovořit o veřejných knihovnických a informačních službách, které knihovny poskytují. Tyto služby mohou využívat i jiní zájemci, než pouze registrovaní čtenáři. Ukazatel počtu registrovaných čtenářů již není jediným určujícím měřítkem návštěvnosti a využití knihoven. V této souvislosti je pochopitelný pokles počtu registrovaných čtenářů knihoven (od r. 1980 o více než 20 %).

Mnoho občanů navštěvuje knihovny i z jiných důvodů než je půjčování knih, např. proto, aby získali informace, zúčastnili se vzdělávacích akcí či kulturních pořadů, výstav a využili veřejného internetu. Počet návštěvníků knihoven se mezi lety 1985-2012 zvýšil o 40 %.

Nicméně i přes výše uvedený pokles významu služby půjčování knih, počet výpůjček se ve sledovaném období zvýšil o 21 %. Tento vývoj však nebyl rovnoměrný. Nejvíce knih si čtenáři vypůjčili v r. 2005, od tohoto roku se počet výpůjček snižuje.

Od počátku 90. let začaly knihovny intenzivně využívat komunikační a informační technologie. Období let 2000 – 2012 se počet PC v knihovnách zvýšil téměř 6-ti násobně a v tom počet PC napojených na internet vzrostl více než 9-ti násobně. Je nutno dodat, že v knihovnách je velmi často využívána technologie WiFi apod. a tak návštěvníci nejsou odkázáni pouze na PC napojené přímo na internet.

V současné době mají uživatelé knihoven k dispozici také dálkově přístupné služby, které mohou využívat aniž by museli knihovnu osobně navštívit (informace o dostupnosti knih či jiných dokumentů apod.). V r. 2012 tak knihovny vykazaly mimo počet fyzických návštěvníků i 30,5 mil. virtuálních návštěv, což je o 92 % více než v r. 2009.

NEPERIODICKÉ PUBLIKACE

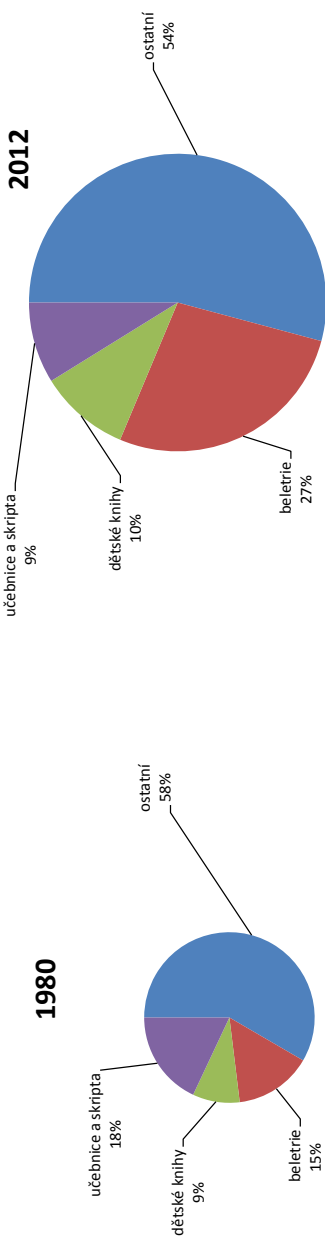
Ukazatel	Rok											Index		
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2011	2012	1990/1980	2012/1990	2012/2011			
Počet titulů knih vydaných v roce	4 143	4 004	4 136	8 994	11 965	15 350	18 985	17 247	1,0	4,2	0,9			
beletrie	608	586	553	3 214	3 281	3 340	5 174	4 684	0,9	8,5	0,9			
dětské knihy	370	330	273	278	579	866	1 569	1 698	0,7	6,2	1,1			
školní učebnice, vysokoškolská skripta a VŠ učebnice	746	680	1 491	944	1 400	1 776	1 596	1 522	2,0	1,0	1,0			
Počet vydaných titulů na 1 tis.obyv.	0,4	0,4	0,4	0,9	1,2	1,5	1,8	1,6	4,0	4,1	0,9			

Zdroj: NK

Knižní sektor vykazoval až do r. 1990 stabilní počet vydávaných knižních titulů. První nárůst lze zaznamenat v roce 1991 (o 146 % oproti roku 1990), k dalšímu nárůstu počtu titulů došlo v r.1994 (o 225 %) proti předchozímu roku. Od tohoto roku začíná počet vydaných titulů postupně stoupat až na více než 18 tis. titulů v r. 2008. Rok 2009 a 2010 vykázal pokles, zatímco v r. 2011 bylo vydáno nejvíce titulů za sledované období, téměř 19 tisíc. V r. 2012 však dochází opět k poklesu, bylo vydáno o téměř 10 % knih méně než v r. 2011. Pokles se týká zejména beletrie, dětských knih bylo naopak vydáno o 8 % více.

V posledním období vzrůstá počet vydaných elektronických dokumentů, e-knih. Také výrazně vzrostl počet vydávaných překladů, v r. 2011 tvořil téměř třetinu celkové produkce.

Ve sledovaném období (1980 – 2012) co se struktury vydávaných titulů týče, nadprůměrně vzrostl podíl beletrie (bez mála dvojnásobně), částečně i podíl vydávaných titulů dětských knih. Naopak podíl učebnic a skript se snížil z 18 % na 9 % (zřejmě i v souvislosti s možností vyhledání příslušných informací na internetu). Co se oborového zaměření vydávaných titulů týče, nejvíce se v současné době vydává literární texty, dále knih z oblasti školství, historie a biografie, strojírenství, technologie, stavebnictví, obchodu a řemesel, práva, veřejné správy, pojištnictví a lékařství.

PERIODICKÝ TISK

Ukazatel	Rok										Index		
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2009	2011	2012	1990/1980	2012/1990	2012/2011	
Počet titulů novin a časopisů	759	763	1 870	4 380	3 295	4 399	5 481	5 098	5 028	2,5	2,7	1,0	
deníků	18	18	30	75	103	116	123	125	110	1,7	3,7	0,9	
časopisů	x	x	x	3 333	2 480	2 993	3 798	3 576	3 647	x	x	1,0	
Počet titulů novin a časopisů na 1 tis. obyv.	0,1	0,1	0,2	0,4	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5	2,6	2,7	1,0	

x nesledováno

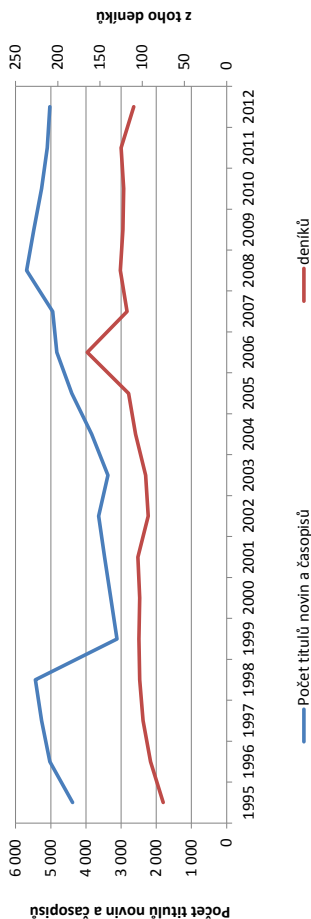
Zdroj: NK

Ve sledovaném období vzrostl počet titulů periodického tisku. Do roku 1989 vycházelo stabilně okolo 760 titulů časopisů a novin, z toho 18 titulů deníků. Velký nárůst ve vydávání nastal v r. 1990, s rozvojem tržní ekonomiky, kdy se počet titulů zvýšil více než dvojnásobně. Další výrazné nárůsty nastaly v roce 1992 a 1995. V letech 1996–1998 vycházelo stabilně okolo 5 300 titulů. Pokles nastal v r. 1999, kdy se počet vydávaných periodik snížil o 2 tis. titulů a dostal se tak k úrovni předešlých let (3 115). V letech 2001–2004 se počet titulů mírně zvyšuje až na 3 835 titulů v r. 2004. Roky 2006 a 2007 zaznamenávají opět nárůst cca o 1 tis. vydávaných titulů. Největší boom je patrný v r. 2008 s 5 687 vydanými tituly, od té doby počet vydaných periodik stále klesá (oproti r. 2008 o 9 %).

Z celkového počtu vydávaných titulů periodického tisku vzrostly v r. 1992 počty titulů deníků zhruba dvojnásobně, dále až do r. 2006, kdy bylo vydáno nejvíce deníků za sledované období (165 titulů). Od toho roku počet deníků stále klesá až na 110 v r. 2012.

Podíl časopisecké produkce, z celkového počtu vydávaných periodik, tvoří časopisy v současné době 70 %. Nejvíce titulů časopisů bylo vydáno v r. 1998 (4168), v letech 1997 – 2005 dochází k poklesu a od r. 2006 se trh stabilizoval s cca 3,5 tis. titulů časopisů. Co se struktury zaměření časopisů týče, zvýšil se mezi roky 1995 a 2008 podíl časopisů určených pro širokou veřejnost ze 49 % na 55 %, na úkor časopisů pro specifické skupiny čtenářů. Od r. 2009 se tento rozdíl začíná výrazně snižovat.

ROZHLASOVÉ VYSÍLÁNÍ

Ukazatel	Rok										Index		
	1985	1990	1995 ¹⁾	2000	2005	2008	2009 ³⁾	2010	2011	1990/1985	2011/1990	2011/2010	
Odvysílaných hodin celkem (tis. hod.)	39 874	39 604	281 506	369 690	559 989	639 857	837 770	694 609	930 196	1,0	23,5	1,3	
z toho podíl: kulturně orient. pořady (%)	69,6	66,3	52,1	57,6	69,4	71,8	75,7	74,8	75,5	1,0	1,1	1,0	
zpravodajské, publicistické, dokumentární a vzdělávací pořady (%)	30,4	33,7	13,7	18,1	10,6	15,1	10,4	12,7	15,0	1,1	0,4	1,2	
reklamní pořady (%)			4,3	5,0	5,5	5,5	8,4	6,1	6,7	x	x	1,1	
ostatní pořady (%)						7,6	5,5	6,4	1,8	x	x	0,3	

Zdroj: ČSÚ

¹⁾ Vysoký nárůst počtu odvysílaných hodin je způsoben zařazením nově vzniklých soukromých stanic

²⁾ TV Nova nedala souhlas s publikováním svých údajů

³⁾ Vysoký nárůst počtu odvysílaných hodin je způsoben především dopočtem údajů na plný počet vykazujících jednote

TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ

Ukazatel	Rok											Index		
	1985	1990	1995	2000 ²⁾	2005 ¹⁾	2008	2009 ³⁾	2010	2011	1990/1985	2011/1990	2011/2010		
Odvysílaných hodin celkem (tis. hod.)	7 042	13 655	15 369	24 168	342 309	388 766	1 031 978	1 196 039	1 444 764	1,9	105,8	1,2		
z toho podíl: kulturně orient. pořady (%)	38,5	41,1	38,3	52,0	53,5	45,2	24,6	15,9	24,6	1,1	0,6	1,5		
zpravodajské, publicistic- ké, dokumentární a vzdělávací pořady (%)	54,7	48,0	34,3	33,1	28,2	36,1	62,0	71,8	53,4	0,9	1,1	0,7		
reklamní pořady (%)	2,4	2,5	0,4	3,7	4,6	4,8	3,1	8,2	4,6	1,0	1,8	0,6		
ostatní pořady (%)	4,4	8,4	27,0	11,2	13,7	13,9	10,3	4,1	17,4	1,9	2,1	4,2		

Zdroj: ČSÚ

¹⁾ Vysoký nárůst počtu odvysílaných hodin je způsoben zařazením nově vzniklých soukromých stanic

²⁾ TV Nova nedala souhlas s publikováním svých údajů

³⁾ Vysoký nárůst počtu odvysílaných hodin je způsoben především dopočtem údajů na plný počet vykazujících jednotek

V průběhu sledovaných let došlo k výraznému nárůstu počtu odvysílaných hodin rozhlasového i televizního vysílání, a to zejména v souvislosti se vstupem soukromých držitelů licencí k vysílání na mediální trh. Zvýšil se počet licencí především pro místní vysílání, v případě televizního vysílání došlo k nárůstu hlavně v počtu licencí pro šíření signálu kabelovými systémy.

V případě rozhlasu se tak stalo již po roce 1990 a v případě televize později, po roce 2000.

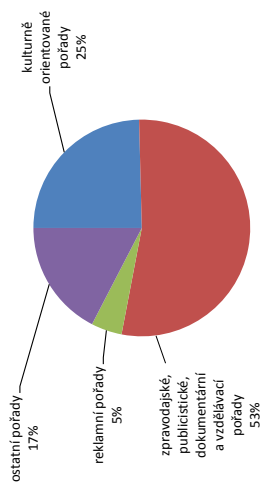
Co se týče vývoje struktury vysílacího času, byla ovlivněna právě výše zmíněným vznikem tržního prostředí v devadesátých letech. V souvislosti s pojetím rozhlasu a televize jako významných prostředků šíření kultury a vzdělání lze říci, že se nevyvíjela jednoznačně příznivě.

Podíl kulturně orientovaných pořadů se sice mírně zvýšil, zejména se to týkalo televizního vysílání, ale podíl zpravodajských, vzdělávacích apod. pořadů ve struktuře obou vysílání značně poklesl (především po roce 1990). Při snížení váhy těchto pořadů na polovinu v případě rozhlasu, až na dvě třetiny v případě televize, tj. v relativním vyjádření však nelze zapomínat, že absolutně – s ohledem na značný nárůst celkového vysílacího času – odvysílaný počet hodin zmíněných pořadů také vzrostl.

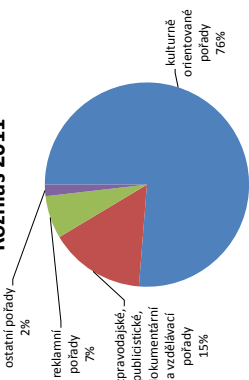
Na druhé straně se rychle zvyšovala váha reklamních pořadů ve vysílání.

Pozn.: Od r. 2009 jde o dopočtená data (metodickou změnu zpracování dat) a proto nejsou údaje (zejména počet odvysílaných hodin) v porovnání s předcházejícími lety zcela srovnatelné.

TV 2011

Rozhlas 2011

NÁRODNÍ INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ

STŘEDISKO PRO KULTURU • příspěvková organizace ministerstva kultury ve své činnosti navazuje na více než stoletou historii. Prvním předchůdcem byl Svaz osvětový, založený v roce 1905, následoval Masarykův lidovýchovný ústav, Osvětový ústav a Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti v roce 1972 sloučené do Ústavu pro kulturně výchovnou činnost. Dnešní NIPOS byl zřízen rozhodnutím ministra kultury k 1. 1. 1991

Základním posláním NIPOS je podpora rozvoje kultury, především rozvoje kulturněspolečenských a tvůrčích aktivit občanů se zřetelem k oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit a k veřejnému užití autorských děl, dále poskytování informačních služeb a odborných konzultací orgánům a pracovníkům územní samosprávy, státní správy, občanských sdružení, právníkům i fyzickým osobám a dalším subjektům, působícím v místní a regionální kultuře, a to na základě soustavného vytěžování teoretických a praktických poznatků z analytické a výzkumné činnosti v oblasti kultury, z vlastního výzkumu a s využitím odborných znalostí z různých oborů umělecké činnosti.

Odborná činnost NIPOS je zaměřena rovněž na získávání a analýzu poznatků o obecné úloze a postavení veřejných služeb kultury v sociálně-ekonomickém rozvoji ČR. NIPOS je odborným pracovištěm pro rozvoj neprofesionálních uměleckých aktivit a estetické výchovy dětí, mládeže a dospělých a další vzdělávání ve vybraných uměleckých oborech. Zejména v této oblasti navazuje mezinárodní kontakty včetně mezinárodních nevládních organizací.

Z pověření MK je řešitelem rezortní státní statistické služby.

NIPOS se skládá z odborných útvarů.

- Odborný garant a spolupořadatel celostátních přehlídek, festivalů a výstav
- Řešitel projektů v oblasti výzkumu společenských věd
- Konzultant v jednotlivých uměleckých oborech: dětské estetické aktivity, divadelní obory, foto, film, hudební obory (komorní a symfonická hudba, dechová hudba, sborový zpěv), taneční obory (scénický tanec, lidový tanec)
- Vydavatel odborných publikací a periodik (Amatérská scéna, Tvořivá dramatika)
- Pořadatel odborných seminářů, dílen a konferencí v oblasti uměleckého vzdělávání
- Zpracovatel odborných expertiz pro MK
- Tvůrce databáze českého amatérského divadla: www.amaterskedivadlo.cz
- Tvůrce specializovaného notografického archivu partitur pro pěvecké sbory

- Garant státní statistické služby za oblast kultury
- Zpracovatel statistiky oborů: divadlo, galerie, muzea a památníky, hudební soubory, hvězdárny, planetária a astronomické pozorovatelny, veřejné knihovny, památkové objekty zpřístupněné za vstupné, výstavní činnost v oblasti profesionálního výtvarného umění a architektury, neperiodické publikace a periodický tisk, vydavatelé, kulturně vzdělávací a zájmová činnost
- Tvůrce databází úřadů a kulturních subjektů zřizovaných orgány státní správy, kraji, obcemi a městy, nestátními neziskovými organizacemi a podnikatelskými subjekty
- Poskytovatel statistických dat a informací z budovaných databází
- Veřejná knihovna se specializovaným fondem zaměřeným na teorii a legislativu kultury, sociologii, psychologii, historii, ekonomii a amatérské umění

místní kultura

internetový časopis

- vytváří internetový magazín pro kulturní život v místech a regionech
- zpracovává, vyhledává a publikuje články, komentáře, zprávy, obecné studie, zajímavosti, projekty, inspirace a názory

www.mistnikultura.cz

kam

útvár koncepcí a metodik

- Řešitel metodických doporučení v jednotlivých oblastech kultury (např. Metodické doporučení MK pro dobrovolnictví v kultuře a umění)
- Zpracovatel odborných podkladů pro koncepční dokumenty MK (Kulturní politika, Státní politika ve vztahu k dětem a mládeži)
- Člen expertních týmů na úrovni EU (za MK)
- Zpracovatel analýz realizace veřejných služeb kultury ve vybraných obcích ČR
- Monitoring trendů v oblasti veřejných kulturních služeb v zemích EU
- Poskytovatel dalšího vzdělávání profesionálních pracovníků kultury
- Poskytovatel odborných konzultací pro subjekty působící v kultuře

Vybrané publikace NIPOS

Cesta k přednesu aneb Průvodce pro pedagogy a mladé recitátory • Emílie Zámečnicková

Dětská tvořivá hra • Josef Mlejnek

Zásobník her, cvičení a námětů pro improvizace pro dětské soubory

Dítě v tanci • B. Cveklová, J. Lössl

Publikace přináší široké laické veřejnosti ojedinělým způsobem prostřednictvím fotografií Pavla Jasanského svědectví o osobité výpovědi mladého člověka – dítěte, jako výsledek pedagogicko-uměleckého postupu tvořivé taneční výchovy. Vychází u příležitosti 30. celostátní přehlídky dětských skupin scénického tance.

Hry pro šest smyslů • Hana Budínská

Kartotéka pro loutkáře i neloutkáře, kteří si umějí hrát s dětmi

Metodika dramatické výchovy

Zásobník dramatických her a improvizací

Od sportu fotografického k umělecké fotografii

Josef Mühlendorf a Pavla Vrbová

Historie prvního klubu fotografů amatérů v Čechách a Svazu československých klubů fotografů amatérů 1889-1945

Pódia z krabičky

Divadla svítící do tmy

Divadla svítící do tmy II

Nesoustavné nahlédnutí do historie malých neprofesionálních scén 60., 70., a 80. let 20. století (včetně 5 CD)

Sbory a sborky pro kluky a holky • sestavil Emil Hradecký

Sborník skladeb pro dětské sbory [hudebnina]

Tvořivé taneční hry s hudebním doprovodem

Lenka Švandová, Edgar Mojdí

Pro děti nižšího školního věku (s klavírním doprovodem v notovém záznamu a hudební CD přílohou).

Tygr v oku aneb O tvorbě inscenace s dětmi a mládeží

Alena Palarčíková

Prakticky zaměřená kniha na tvorbu inscenace s dětmi a mládeží. Popisy inscenační práce na čtyřech různých jevištních tvarech pro různé věkové stupně.

NIPOS

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

Blanická 4, 120 21 Praha 2, POB 12

Telefon: 221 507 900

Fax: 221 507 929

objednávky: **www.nipos-mk.cz/publikace**

e-mail: **nipos@nipos-mk.cz**

knihovna NIPOS, on-line katalog

www.nipos-mk.cz

WWW.NIPOS-MK.CZ

NÁRODNÍ INFORMAČNÍ
A PORADENSKÉ STŘEDISKO
PRO KULTURU

POB 12 (BLANICKÁ 4)
120 21 PRAHA 2
TEL.: 221 507 900
E-MAIL: NIPOS@NIPOS-MK.CZ

© **NIPOS 2013**